

של"ה עשרה מאמרות מאמר ראשון

כד. וְעֵתָּה אֶפְרָשׁ סִבְרַת הַמְצָרִים. אָמַת שְׁהֶשֶׁם יתברך חדש ומשגיח ומשדד, מכל

מקום בראשית [הבריאה] נתן הקדוש ברוך הוא לצבא משדד, אז כביכול זזה ידו, ונמצא הוא קנוי למקבל השפעה מהמערכת, אף שביד הבורא לשדד, מכל מקום שכירות ליומא מכר הוא (בבא מציעא נו ב), ועל פן הקשה להם אמירת דינו של הקדוש ברוך הוא, הלא הדין והסברא הוא, 'כדי רשעתו' (דברים כה ב), משום רשעה אחת אתה מחיבו, ואי אתה מחיבו משום שתי רשעיות, כדאיתא בכתובות (לב ב) ובמכות (ד ב), ואם פן למה נענשו 'מיתה וממון', המצרים על הים - מיתה, ומלקות וממון - אותן שנשאריו במצרים, כי אף הן היו נלקין, כמו שכתב רש"י בפרשת בשלח (שמות יד, כה). בשלמא לפי אמונתנו האמתית לא קשה, דהא לא זזה ידו, ותמיד יתברך שופע, ולא שיף לומר במחלט שענשם ולקח מהם ממון, רק מנע מהם ממון. והמצריים רצו להוכיח דאין הענין פן, דאם פן למה פתיב (שם יב, לו) 'וה' נתן את חן העם', שזה הלשון אין שיף אלא פשהוא קנוי למצריים, על פן הצורך למציאת חן שישאילום, אלא הוי ליה למימר 'וה' נתן הממון הראוי למצרים לישראל', על פן קראו תגר חס ושלום על דין של מעלה, שאין בדין לענש בשמים.

לחם אשר פרשת לך לך

דרוש דהנה הפס"ד הקי' האיך דן ה' את העולמיים בחיוב ומוון ונחיוז וניחה הלל קיי"ל דקום ל'י' בד"ו ואתרתי דאליצא דרצנן דס"ל כתוצות ל'י' דרק בחיוב וניחה "ז"ד חונרי" קולצד"ו ל'ק"ו חלל לרנצה"ק סה"י עוסה את יוכ"פ כסצת דהיינו שגס צוניה צידי שמים חונרי" קלצד"ו חכתי ק'י חונס י"ל שגס לדידי' כתי ל"ק כי איחא צודרש סעצדו וולריים את ישראל צקל וחונרי ופי' הספה"ק שוחמילה עבדו צהס צקל וחכ"כ צמונרי דהיינו בעצודה חונרה וועטה י"ל סע"ז רונז נויי ה' לחאע"ה צאוונרו ועצדוס וענו אותם ר"ל קודם ועצדוס היא עצודה קלה וחכ"כ וענו אותם היא עצודה חונרה, וחכ"כ החיוב ומוון הגיע להם עוד וטעם "ועצדוס" דהיינו כסעצדו צהס עדיין עצודה קלה, והחיוב וניחה לא הגיע אליהם רק אח"כ כאשר ענו אותם בעצודה חונרה וצכה"ג לס"ל עוד קולצד"ו כי הוי כעין שאיחא החס כתוצות ומודה רנצה"ק צגונצ חלצו של חצירו ואכלו סהוא חייב לשלם לפי שכר נחייצ" צגניצה קודם טצא לידי איקור חלצו, וחכ"כ ונוילא ז"ס "וגם" את הגוי אשר

כתובות לא

עניין: קלב"מ בעונש המצריים

פרשת דרכים דרוש ה'

ובזה נבא לכוונת הכתובים שהקב"ה אמר לאברהם⁷⁹ ועבדום וענו אותם ת' שנה וחזר ואמר לו וגם את הגוי אשר יעבודו דן אנכי וכיון שאני הוא הדין והמעניש אותם ואחרי כן יצאו ברכוש גדול, דדוקא בדיני אדם אין אדם מת ומשלם, אבל בדיני שמים אדם מת ומשלם, וכיון שאני הוא הדין את המצריים יצאו ברכוש גדול. ושמא יעלה בדעת

פרשת דרכים דרוש כ"ו

וכבר נתבאר לעיל שה' הבטיחם לישראל שכל מה שלקחו העו"ג ממנו עתידין לשלם קרן וחומש, מלבד מה שיעניש אותם ה' על מה שצערו אותנו, ואפשר שיהיה עולה בדעתם של ישראל דהא תינח אם הלכה כרבנן דבמיתה בידי שמים לא אמרינן קים ליה בדרכה מיניה, אך אם הלכה כר' נחוניא שהיה עושה את יום הכפורים כשבת, איך יתכן שישלמו העכו"ם מה שלקחו ממנו וגם שיענשו בידי שמים.

לזה בא הכתוב לצאת ידי חובתם של ישראל אפילו אליבא דר' נחוניא, ואמר קדש ישראל לה' ראשית תבואתו, ואין אתם מודים דאפילו לר' נחוניא בהני תרתי דהם קדש ותרומה אדם מת ומשלם, וא"כ כיון שאתם נקראים קדש ותרומה אליבא דכ"ע כל אוכליו יאשמו, דהיינו שישלמו מה שאכלו, ורעה תבא עליהם שיענשו בידי שמים, ולא אמרינן קים ליה בדרכה מיניה, כי עם ה' אלה בחר לו יה ישראל לסגולתו ונחם על הרעה אשר דבר לעשות לעמו, כדבר האמור במאמר הפונה